

I.Sygn. akt II Ca 732 /12

II.WYROK

III.W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2012r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Nowicka

Sędziowie: SO Małgorzata Mróz

SO Alicja Chrzan

Protokolant: Violetta Drohomirecka

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2012r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa ***Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej***

im. F.S. w G.

przeciwko ***A. B. i H. B.***

o ***zapłatę 46.689,35 zł***

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 20 czerwca 2012r., sygn. akt I C 736/10

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala

i zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanych solidarnie

kwotę 2434 zł tytułem kosztów procesu;

II. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanych solidarnie

1200 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 732/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 czerwca 2012r. Sąd Rejonowy

w W.zasądził solidarnie od pozwanych A. B.i H. B.na rzecz strony powodowej(...)S.w G.kwotę 46.689,35zł

z odsetkami umownymi liczonymi od 30 marca 2010r. według zmiennej stopy procentowej obowiązującej w danym okresie i wynoszącej czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP (wynoszącymi na dzień 30 marca 2010r. 20%) oraz koszty procesu w kwocie 4.752zł.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że 26 kwietnia 2007r. E. B. zawarł ze stroną powodową umowę pożyczki nr (...) w wysokości 55.000zł na okres od 26 kwietnia 2007r. do 26 kwietnia 2013r. na warunkach określonych umową oraz regulaminem udzielania kredytów i pożyczek (...) im. (...). W imieniu powódki umowę podpisali M. K.

i J. W., działający bez umocowania. Zabezpieczeniem pożyczki był weksel In blanco i poręczenie udzielone przez pozwane bezterminowo, obejmujące zobowiązanie do zapłaty kwoty 55.000zł powiększonej o należne odsetki, opłaty, prowizje i inne koszty przysługujące powódce w związku

z wykonaniem umowy, na wypadek gdyby pożyczkobiorca nie wykonał swojego zobowiązania.

Zgodnie z pkt 17 umowy w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu staje się w następnym dniu należnością przedterminowaną, od której pobierane są odsetki według stopy procentowej ustalonej przez Zarząd (...), z tym, że maksymalna stopa procentowa nie może przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP.

Wypowiedzenie umowy pożyczki i postawienie jej w stan natychmiastowej wymagalności mogło nastąpić gdy pożyczkobiorca uchybił terminowi spłat dwóch pełnych rat pożyczki, po uprzednim wezwaniu go do zapłaty rat w terminie nie krótszym niż 7 dni.

Pożyczkobiorca wraz z umową otrzymał też wzór oświadczenia

o odstąpieniu od umowy (załącznik nr 4). Skuteczność tego oświadczenia została uzależniona od łącznego zwrotu pożyczki wraz ze złożeniem tego oświadczenia.

Z udzielonej E. B. pożyczki w kwocie 55.000zł potrącono prowizję w wysokości 2.200zł a pozostałą kwotę po przekazaniu na jego indywidualne konto pożyczkobiorca przeznaczył na spłatę swojego zadłużenia

w bankach i innych instytucjach udzielających pożyczek.

Ponadto 26 kwietnia 2007r. E. B. zawarł z powódką umowę

o linię pożyczkową nr 5 i na jego konto przelano kwotę 2.763,61zł z tytułu tej umowy. 27 kwietnia 2007r. E. B. podjął w kasie (...) kwotę 8.000zł.

Zobowiązanie z tytułu pożyczki na dzień 30 marca 2010r. wynosiło 46.689,35zł w tym: kapitał pożyczki – 40.953,63zł i odsetki umowne – 623,33zł; koszty wezwań do zapłaty – 192,97zł i odsetki karne w wysokości 20% naliczone od dnia wymagalności do wniesienia pozwu od kwoty 40.953,63zł – 4.914,42zł.

Pozwane mimo wezwania do zapłaty nie uregulowały tej należności.

W dniu 18 kwietnia 2011r. i 11 czerwca 2012r. strona powodowa dodatkowym pismem potwierdziła ważność umowy pożyczki nr (...) z dnia 26 kwietnia 2007r. zawartej z E. B..

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo w całości na podstawie przepisów art. 876§1 i 2 kc w zw. z art. 879§1 kc uznając, że powódka zawarła z pozwanymi ważne i skuteczne umowy poręczenia. Autentyczność podpisów poręczycieli została potwierdzona przez biegłego grafologa w przypadku A. B. i przez samą pozwaną H. B.. Treść oświadczenia zawierała elementy istotne dla tej umowy zwłaszcza precyzyjnie określała wysokość zobowiązania poręczycieli oraz jego źródło - umowę pożyczki. Pozwana A. B. złożyła swój podpis pod umową pożyczki, nie parafowała jedynie jej pierwszej strony oraz pierwszej strony regulaminu stanowiącego załącznik do umowy.

Ważność umowy poręczenia jest uzależniona od ważności zobowiązania głównego. W imieniu (...) umowę pożyczki z E. B. podpisali M. K. i J. W. działający bez umocowania. Zatem ważność tej umowy zależała od jej potwierdzenia przez stronę powodową w formie pisemnej, gdyż dla ważności umowy pożyczki wymagane było zachowanie formy pisemnej pod rygorem nieważności (art. 23 ustawy z dnia

14 grudnia 1995r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych w zw. z art. 63§2 kc).

W toku procesu strona powodowa, na żądanie pozwanych, dwukrotnie potwierdzała w formie pisemnej ważność umowy pożyczki, a skuteczne dokonanie potwierdzenia powoduje usunięcie stanu niepewności i aktualizację skutków umowy ex tunc.

Zdaniem Sądu, zwolnienie pozwanych z zobowiązania nie mogło również nastąpić wskutek uchylenia się przez nie od skutków złożonego oświadczenia

Sygn. akt II Ca 732/12

- 3 -

woli, ponieważ powołanie się na błąd było bezskuteczne. Pozwane przy zawieraniu umowy poręczenia nie działały pod wpływem błędu co do prawnego

uregulowania członkostwa w spółdzielni, a jedynie wykazały całkowity brak zainteresowania przedmiotem umowy i przepisów prawnych regulujących ich sytuację.

Strona powodowa prawidłowo postawiła w stan wymagalności całość roszczenia z chwilą śmierci pożyczkobiorcy zgodnie z art. 25 Prawa Spółdzielczego i art. 28 ustawy o (...).

Bezasadnie też pozwane kwestionowały członkostwo pożyczkobiorcy

w (...), ponieważ warunkiem udzielenia pożyczki przez (...) jest członkostwo pożyczkobiorcy (art. 3 ust. 1 i art. 21 ustawy o (...)).

Poręczyciel nie może się również uchylić od skutków prawnych swego oświadczenia woli wskazując na okoliczność niepewną, jaką jest mylne wyobrażenie co do długości życia pożyczkobiorcy ani co do przyszłej sytuacji pożyczkobiorcy i jego wypłacalności, gdyż błąd musi dotyczyć stanu istniejącego w momencie zawierania umowy.

Za nieuzasadnione uznał Sąd Rejonowy zarzuty pozwanych, iż pożyczkobiorca odstąpił od umowy pożyczki oraz, że powódka nie udowodniła, że kwota pożyczki została mu wypłacona, skoro zgodnie z pkt 21 umowy pożyczki skuteczność oświadczenia o odstąpieniu od umowy jest uzależniona

od łącznego zwrotu pożyczki wraz ze złożeniem tego oświadczenia, czego pożyczkobiorca nie uczynił, a wręcz przeciwnie niemalże całą uzyskaną sumę przeznaczył na spłatę wcześniejszych zobowiązań.

Powyższy wyrok zaskarżyły w całości pozwane zarzucając mu:

- 1) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebranych w sprawie materiałem dowodowym;
- 2) błędną ocenę stanu faktycznego w świetle zebranego materiału dowodowego tj. niezgodność tych ustaleń polegającą na mylnym przyjęciu przez Sąd, że strony ustaliły, iż termin zapłaty całej ceny nastąpi przed terminem dostawy towaru i że był to termin wyraźnie określony;
- 3) naruszenie prawa procesowego – art. 233 kpc poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów;

4) naruszenie przepisów prawa materialnego m.in. w korelacji z zarzutem sprzeczności istotnych ustaleń sądu z zebranych w sprawie materiałem dowodowym m.in. dotyczących norm Prawa Spółdzielczego, ustawy

- 4 -

o (...), Kodeksu cywilnego – pominięcie normy art. 103§2 kc w sytuacji gdy brak było związania umową poręczenia powódki z pozwanymi wobec

faktu niepotwierdzenia jej ważności w określonym terminie; pominięcie zarzutu braku członkostwa w spółdzielni (...) pożyczkobiorcy; niewłaściwą wykładnię przepisu art. 28 ustawy o (...) skutkującą przyjęciem, że w przypadku śmierci dłużnika głównego powódka może żądać od poręczycieli natychmiastowej spłaty całości pożyczki, pominięcie zarzutu nieważności umowy pożyczki z uwagi na posłużenie się treścią dokumentów zawierających sfałszowany podpis ; pominięcie faktu, iż pozwane uchylły się skutecznie od skutków złożonego pod wpływem błędu oświadczenia woli w przedmiocie poręczenia;

5) nierozpoznanie sprawy w zakresie niezbędnym dla orzekania,

w szczególności pominięcie wniosków i dowodów zgłaszanych przez

nie - dowód z biegłego grafologa na okoliczność, czy na dokumentach „aktualny plan spłaty pożyczki” znajduje się podpis A. B..

Wskazując na powyższe zarzuty pozwane wniosły o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o jego uchylenie

i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację oparł się na ustaleniach faktycznych Sądu Rejonowego jako uzasadnionych zebranych w sprawie materiałem dowodowym i zważył co następuje:

Apelacja podlegała uwzględnieniu.

Spośród licznych zarzutów zgłoszonych w apelacji uzasadnionym okazał się zarzut naruszenia prawa materialnego – art. 103§2 kc poprzez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego.

Z niewadliwych ustaleń Sądu I instancji wynika, że umowę pożyczki

z E. B. i umowy poręczenia tej pożyczki z pozwanymi w imieniu strony powodowej zawarli M. K. i J. W. działający bez umocowania.

Zatem ważność tych umów zależała od ich potwierdzenia przez osobę,

w imieniu której została zawarta czyli przez stronę powodową.

Umowa zawarta przez rzekomego pełnomocnika (falsus procurator) jest czynnością prawną niezupełną, wobec której zachodzi stan bezskuteczności zawieszony, trwający do czasu potwierdzenia umowy przez rzekomego

Sygn. akt II Ca 732/12

- 5 -

mocodawcę lub bezskutecznego upływu terminu do dokonania potwierdzenia. Potwierdzenie jest jednostronnym oświadczeniem woli osoby reprezentowanej

potrzebnym do spowodowania, że umowa będzie ważna i skuteczna z mocą wsteczną (ex tunc).

Kodeks cywilny nie określa terminu, w jakim ma nastąpić potwierdzenie, jednakże z uwagi na ochronę drugiej strony umowy zawartej przez rzekomego pełnomocnika może on, stosownie do art. 103§2 kc, wyznaczyć osobie, w której imieniu została zawarta umowa, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy. Za odpowiedni należy uznać termin uwzględniający czas, w którym mocodawca mógł w zwykłym toku czynności zapoznać się z treścią umowy, podjąć decyzję wyrazić ją i przesłać drugiej stronie.

Bezskuteczny upływ terminu do potwierdzenia zwalnia drugą stronę i powoduje nieważność takiej umowy i jej bezskuteczność ex tunc.

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem skarżących, że strona powodowa nie potwierdziła umowy pożyczki zawartej z E. B., gdyż uczyniła to na wezwanie pozwanych w toku procesu 18 kwietnia 2011r.

a T. M., który podpisał oświadczenie w imieniu powódki był umocowany do tego typu czynności. Z treści udzielonego mu 1 lipca 2010r. pełnomocnictwa wynika, że został umocowany do składania w imieniu mocodawcy oświadczeń woli potwierdzających zawarcie z członkiem Kasy umowy pożyczki.

Natomiast inaczej przedstawia się sprawa potwierdzenia umów poręczenia zawartych z pozwanymi, które stanowią odrębne od umowy pożyczki czynności prawne.

Pozwane pismami z 10 lutego 2012 wezwały stronę powodową do potwierdzenia zawartych z nimi umów poręczenia za zobowiązanie E. B. z tytułu umowy pożyczki zawartej 26 kwietnia 2007r. i wyznaczyły jej

w tym celu termin do 22 lutego 2012r. Wezwania te zostały doręczone powódce

w dniu 17 lutego 2012r.

Wprawdzie termin pięciodniowy jest stosunkowo krótki, lecz

w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, w której postępowanie toczy się

od kwietnia 2010r., nie można go uznać za nieodpowiedni, skoro to strona powodowa jako inicjatorka procesu знаła treść umów poręczenia już wcześniej

i miała możliwość zapoznania się z nimi co najmniej w trakcie procesu.

- 6 -

Nawet gdyby przyjąć, że wyznaczony przez pozwane termin do potwierdzenia umów, oceniając rzecz obiektywnie, był zbyt krótki, to skutki prawne upływu terminu i tak nastąpiły, gdyż strona powodowa złożyła

oświadczenie o potwierdzeniu ważności umów poręczenia dopiero 11 czerwca 2012r., a więc prawie cztery miesiące po wezwaniu.

Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu pozwane „stały się wolne”, a zawarte przez nie umowy poręczenia nieważne i bezskuteczne z mocą wsteczną. Tym samym strona powodowa nie może domagać się od nich spłaty zadłużenia jakie z tytułu umowy pożyczki z 26 kwietnia 2007r. miał wobec (...).

Skoro powyższy zarzut apelacji stanowił podstawę do jej uwzględnienia, nie ma potrzeby ustosunkowywania się przez Sąd Okręgowy do pozostałych zarzutów i szczegółowego ich omawiania.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy z mocy art. 385 kpc, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił i zasądził od strony powodowej

na rzecz pozwanych solidarnie kwotę 2.434zł tytułem zwrotu kosztów procesu zgodnie z regułą wyrażoną w art. 98 kpc i 99 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł na podstawie art. 98 kpc

i art. 99 kpc w zw. z art. 391§1 kpc.